

PTZ v boji s prostředky jaderného napadení

Podplukovník Zdeněk Vyšata

Boj s prostředky jaderného napadení nepřítele je hlavním úkolem pro všechny zbraně. Protitankové jednotky a útvary budou ničit a umlčovat PJN především palbou ze zakrytých palebných postavení na maximální dálky na cíle, zjištěné jinými neorganickými prostředky průzkumu (letectvo, průzkumné skupiny apod.). Vyzbrojení divizních protitankových oddílů a armádních (frontových) protitankových pluků 100 mm kanónem s dostřelem 21 km, zbraní vynikající přesností a rychlostí střelby, s dostatečným účinkem střeliva a manévrovacími schopnostmi, umožňuje účinnou palbu na cíle v hloubce 6–15 km od předního okraje nepřítele, tedy do prostoru, kde bude rozmístěna převážná většina jeho taktických prostředků jaderného napadení.

Protitankové oddíly a pluky budeme používat především jako PTZ na stupni divize, armáda, popřípadě (při dostatku PT prostředků) do hodnoty oddílu i jako PTZ pluku. Hlavním úkolem PTZ, tj. boji s tanky a obrněnými vozidly, je podřízena její bojová činnost a zařazení do bojové sestavy vševojskových jednotek. Přejít od této normální činnosti k přípravě a boji s PJN je vzhledem k vysoké časové náročnosti záležitost poměrně složitá a a vyžaduje nejen vysokou organizovanost od dělostřeleckých velitelů, ale i těsnou součinnost a pochopení naléhavosti úkolu vševojskovými veliteli.

Cílem tohoto článku je na základě úvah, prokalkulovaných pro PTZ divize v hodnotě PT oddílu, upozornit na některé důležité momenty, které mají rozhodující úlohu při posuzování možnosti použití PTZ pro boj s PJN a při zabezpečení plnění tohoto úkolu. Proto se nebudou zabývat odbornou dělostřeleckou tematikou, ale hlavními předpoklady ke správnému pochopení možnosti a zabezpečení použití PTZ pro boj s PJN v rozsahu potřebném pro dělostřelecké, ale především vševojskové velitele.

Průzkum PJN z hlediska součinnosti s PTZ a možností řízení palby

Zjištění PJN organickými prostředky průzkumu PT jednotky nepřichází prakticky v úvahu. Proto první závažný problém bude zabezpečit včasné proniknutí rozkazu pro rozvinutí PT jednotky do zakrytých palebných postavení a zastřelení před zahájením účinné střelby.

Poměrně jednodušší případ bude, zjistí-li cíl dělostřelecký průzkumný letec a k zastřelení cíle použijeme stejný prostředek nebo dělostřelecký vrtulník. Zprávy letce vyhodnocuje štáb, který navrhuje příslušnému veliteli (náčelníku) způsob ničení (umlčení) PJN. Bude-li použita PTZ, je schopen zabezpečit proniknutí rozkazu k zaujetí zakrytých palebných postavení a navázání spolehlivého spojení mezi střelící jednotkou a pozorovacím prostředkem. Poněkud složitější bude situace, zjistí-li cíl např. letec (průzkumný, bitevní) a zastřelení na něj bude řídit prostředek dělostřeleckého vzdušného průzkumu; z hlediska součinnosti PTZ s pozorovacím prostředkem nebudou v tomto případě zvláštní obtíže.

Složitější situace nastane, zjistí-li cíl pozemní průzkum a bude na něj také řídit zastřelení. Budou-li v průzkumné skupině průzkumníci dělostřelecká s vlastními spojovacími prostředky, bude předmětem součinnosti před bojem upřesnění dopravních údajů a způsobu navázání spojení průzkumu se střelící jednotkou (nejlépe na domluvený signál).

Nejobtížnější bude případ, kdy cíl zjistí a zastřelení na něj budou řídit vševojskoví průzkumníci. I když princip součinnosti bude tentýž, jako za přítomnosti dělostřeleckých průzkumníků v průzkumné skupině, v praxi se vyskytnou potíže ve volbě frekvencí nebo rádiových stanic. Přitom nepřehlédneme ani k menší vyčíslenosti a návykům vševojskových orgánů při zjišťování souřadnic a opravování palby.

Bojová činnost PTZ, časové a prostorové možnosti jejího použití

V útočném boji zúčastňuje se PTZ zpravidla palebné přípravy, i části palebné podpory, obvykle palbou ze zakrytých palebných postavení. Pro PTZ plánujeme čáry rozvinutí v souladu se zámyslem vedení boje a předpokládaným postupem, sestavou a silami nepřítele, jeho předpokládaným zámyslem, konfigurací terénu apod. Z těchto předpokladů vyplývají pak závěry o možnostech nepřítele, zejména tankových a obrněných jednotek.

Na stupni divize je průměrná hloubková vzdálenost mezi jednotlivými úkoly asi 4—10 km. K urychlení zaujetí čar rozvinutí PTZ volíme zpravidla vyčkávací postavení, ze kterého plánujeme zaujetí 1—2 čar. Toto postavení má umožnit buď rychle a plynule zaujmout plánovanou čáru nebo pokračovat v dalším postupu. Přesun do dalšího vyčkávacího postavení probíhá obvykle najednou nebo ve dvou skocích. Z hlediska potřeby vševojskového velitele je žádoucí řídit pohyb tak, aby se při pobytu ve vyčkávacím postavení nevzdalovala od předního okraje vlastních postupujících jednotek více jak 10—12 km, poněvadž tím můžeme zabezpečit plánovaný a podle potřeby i neplánovaný zásah PTZ na čáru rozvinutí za 30—40 minut.

K zabezpečení tohoto požadavku je nutné, aby PTZ zahajoval přesun do dalšího vyčkávacího postavení už tehdy, jakmile tento prostor překročí vlastní jednotky. Potom dosáhne pohotovosti ve vyčkávacím postavení asi ve stejné době, kdy vševojskové jednotky budou na úrovni plánovaných čar rozvinutí. Budeme-li počítat ve větší hloubce s rychlostí postupu vlastních jednotek 6—8 km za hodinu, bude se PTZ přesunovat asi 1krát za 1—2 hodiny (přesun v trvání asi 15—30 minut), zbytek doby bude převážně ve vyčkávacím postavení. Bude-li vyčkávací postavení vzdáleno od předního okraje vlastních jednotek ne více než 8—12 km, pak bude časově nejvýhodnější, aby PTZ plnila úkol boje s PjN přímo z těchto prostorů. Zaujímá-li PTZ čáru rozvinutí, která není vyvolána přímou činností nepřátelských tankových jednotek (např. k zabezpečení zasazení druhých sledů, důležitých objektů terénu apod.), setrvává na zaujeté čáře poměrně dlouho, aniž by vyvíjela bojovou činnost. Dovolí-li to situace, mohla by PTZ i z této sestavy

v případě nutnosti plnit úkol palby na PjN.

Porovnáme-li časové normy pro rozvinutí oddílů z chodu — tj. průzkum a připojení bojové sestavy, zaujetí palebných postavení a ostatní práce, nutné před zahájením palby — potřebná doba 25—35 minut, s dobou na rozvinutí bojové sestavy oddílu do palebných postavení, které byla prozkoumána předem — potřebná doba 15—20 min, je zřejmé, že časový zisk 10—15 minut při druhém způsobu může být v mnoha případech při palbě na PjN rozhodující.

Z toho vyplývá důležitý závěr, že **volba vyčkávacích postavení by měla být ovlivněna požadavkem, aby buď přímo v prostoru vyčkávacího postavení nebo alespoň v jeho bezprostřední blízkosti bylo možno rozvinout oddíl do zakrytých palebných postavení.** Vyčkávací postavení musí pro tuto variantu předem prozkoumat štáb oddílu za účasti velitelů baterií.

Podobný postup je nutný i na čarách rozvinutí, zaujímaných k zabezpečení bojové činnosti vševojskových jednotek. Zde navíc bude nutno rozhodnout podle konkrétní situace v terénu, zda bude možno plnit palebný úkol přímo ze sestavy baterií, rozčleněných do šířky a hloubky, nebo zda bude nutno před plněním úkolu soustředit sestavu baterie k jednomu dělu, předem určenému, prozkoumanému a vyměřenému jako řidiči.

Shrneme-li komplexně časové možnosti při použití PT oddílu jako PTZ k palbě na PjN, dojdeme k těmto závěrům:

- převzetí zprávy od průzkumného prostředku, rozhodnutí a vydání rozkazu PTZ pro zaujetí zakrytých postavení si vyžádá 5—10 minut;
- zaujetí zakrytých palebných postavení přímo v prostoru vyčkávacího postavení (na čáře rozvinutí) — 15—20 minut;
- rozvinutí oddílu do zakrytých palebných postavení z chodu (palebná postavení nebyla předem prozkoumána) — 25—30 minut;
- zastřelení cíle před zahájením účinné střelby — 10—20 minut.

Za příznivých okolností můžeme tedy očekávat zahájení účinné střelby na PjN asi za 30—40 minut, za méně příznivých podmínek za 40—60 minut (+ doba na případný přesun do prostoru palebných postavení). S přihlédnutím k taktickým zásadám použití nepřátelských PjN je zřejmé, že nelze počítat s úspěchem palebného přepadu, bylo-li odpalovací zařízení

zjištěno teprve během, nebo dokonce až po zaujetí palebného postavení. **Zásah palbou PTZ na PJN má naději na úspěch pouze tehdy, je-li cílem vyčkávací postavení, střelecká ústředna nebo technické postavení.**

Zabezpečení manévru PTZ

PTZ divize je prostředek vševojskového velitele pro boj s tanky nepřítele a je schopna za určitých podmínek působit i proti PJN. Tato skutečnost není dosud plně doceněna a není ještě překonán starý názor, že PTZ je prostředek náčelníka dělostřelectva. Největší potíže vznikají, má-li být zabezpečena volnost manévru PTZ a její přednost na osách před vševojskovými jednotkami. Kromě nepochopení velitelů je také v mnoha případech předjíždění na osách, zejména tankových proudů, prakticky neproveditelné a terénní průchodnost stávajících tahačů je prozatím poměrně nízká. Velmi vhodným zabezpečením volnosti manévru PTZ směrem k frontě by byla možnost vyhradit pro PTZ samostatnou osu. To ovšem bude možné jen zřídka. Je-li však možno na stupni divize vyhradit samostatnou osu pro přesun raketové jednotky, bylo by nejvýhodnější, aby PTZ mohla používat této osy. Pohyb PTZ na této ose by nemohl nijak ovlivňovat manévry raketové jednotky, poněvadž tento bude méně častý a zpravidla ve větší hloubce než manévry PTZ.

I v tomto případě je nutné, aby se PTZ pohybovala po osách vševojskových jednotek nebo křížovala při přesunech k zaujímání vyčkávacích postavení, čar rozvinutí a zakrytých palebných postavení. Na tyto styčné body je nutno směřovat úsilí divizní pořádkové služby, aby

zabezpečila průchod jednotek ve stanoveném pořadí a přednost PTZ při přesunu k okamžitému zásahu.

Základním předpokladem je ovšem přesně sladit manévry PTZ a ostatních jednotek při součinnosti. Plánovaný manévry musí také štáb divize řídit a dodržovat v souladu s vývojem boje.

Materiálně technické zabezpečení PTZ

Vážným a v praxi nedoceněným problémem jsou otázky zásobování municí při použití PTZ pro boj s PJN.

V palebném průměru je 0,4 pp tříštivotrhavého střeliva, tj. 32 nábojů pro hlavě. Z toho je polovina s náplní plnou a polovina s náplní zmenšenou (s praktickým dostřelem 12–13 km). Většina cílů, zejména PJN bude však zpravidla na větších dálkách, vyžadujících použití střelivo s plnou náplní. Těchto nábojů je však u oddílu pouze 16×18, tj. 288 kusů, které stačí ke splnění jednoho úkolu ničení PJN nebo dalšího umlčování téhož cíle.

Proto by bylo účelné vytvořit u oddílu pohyblivou zálohu 0,2 pp tříštivotrhavého střeliva s plnou náplní, nad stanovený vezený palebný průměr a použít ji k doplnění zásoby munice u děl po ukončení střelby na PJN.

Potřebný ložný prostor (2 vozidla 8 t nebo 3 vozidla 3,5 t) lze získat zvýšením počtu munice, vezené na tahači, na 0,7–0,75 pp, aniž by tím byla snížena užitelná plocha tahače. Vytvořená pohyblivá záloha umožňuje také v případě potřeby odběr „na sebe“. Vzhledem k identitě střeliva pro 100 mm K a tanky, nemůže případný manévry tříštivotrhavým střelivem způsobovat na stupni divize vážnější potíže.

Závěr

I když dílčí závěry z předcházejících odstavců jsou kalkulovány především na PT oddíl jako PTZ divize v útočném boji, lze jim přisoudit obecně platnost i pro PTZ na jiném stupni velení s příslušnými úpravami, pokud jde o časové a prostorové údaje. Poněvadž hlavním úkolem PTZ je boj s tanky a obrněnými transportéry nepřítele, je nutno považovat použití PTZ pro boj s PJN za činnost do určité míry výjimečnou. K použití PTZ pro tento úkol přikročí velitel obvykle tehdy, nemá-li právě k dispozici jiných účinnějších a ob-

vyklejších prostředků. **PTZ je schopna za určitých podmínek působit palbou na nepřátelské PJN, pokud je správně a reálně využito jejich možnosti.**

K zvýšení celkové použitelnosti PTZ, což se kladně projeví i podstatným zvýšením pohotovosti pro boj s PJN, je nutno:

V období příprav a plánování

— volit vyčkávací postavení, umožňující rychle rozvinout PTZ do zakrytých palebných postavení a včas dosáhnout

pohotovosti k palbě hodnotou nejméně 2—3 baterií;

— přesuny PTZ plánovat po ose vyhraněné jinak pro raketovou jednotku. Ujasnit si body os, kde PTZ se bude napojovat nebo křížovat stanovené osy vševojskových útvarů;

— při plánování manévru časově prokalkulovat v souladu s předpokládaným postupem vlastních jednotek pohyb PTZ a doby na přesuny a pobyt ve vyčkávacích postaveních nebo na čarách rozvnutí;

— při organizaci součinnosti sladit časově a prostorově manévry PTZ s činností vševojskových jednotek a raketové jednotky. Podrobně probrat zejména doby a místa, kde dojde k setkání a křížování proudů;

— upřesnit součinnost při řízení palby na PJN s dělostřeleckým a vševojskovým průzkumem;

— vytvořit u PT jednotky zálohu tříštitovtrhavého střeliva nejméně ve výši průměrné spotřeby k ničení jednoho PJN.

V průběhu boje

— velitel divize musí řídit manévry PTZ v souladu s postupem vševojskových jednotek;

— pořádkovou službou divize zabezpečit přednost pohybu PTZ při napojování se a křížování útvarových os;

— štáb PTZ musí s dostatečným předstihem prozkoumat vyčkávací postavení a čáry rozvnutí z hlediska zaujetí zakrytých palebných postavení k palbě na PJN;

— řídit manévry pohyblivé zálohy munice k doplnění střeliva, spotřebovaného na PJN a k včasnému odběru dalšího střeliva.

Činnost PTZ divize a zejména její použití k boji a PJN byla v posledním období poměrně málo procvičována. Bylo by vhodné, aby činnost PTZ jako hlavního prostředku velitele k boji s tanky a její použitelnost k palbě na PJN byla jednou z důležitých otázek velitelsko-štábních cvičení a cvičení s vojsky počínaje divizí.

Čas „Č“ při násilném přechodu vodní překážky z chodu

Plukovník Miroslav Du pa l

Čl. 297 Vševojsk-1-1 pojednává o času „Č“ při násilném přechodu vodní překážky s plánovitou přípravou a mimo jiné uvádí „Útvary (jednotky) prvního sledu s využitím jaderných úderů, úderů letectva a paleb všech zbraní provádějí rázně a současně násilný přechod vodní překážky a bez zastávky rozvíjejí útok na protilehlém břehu“.

Ustanovení o času „Č“ si vysvětlují tak, že se vztahuje k násilnému přechodu vodní překážky s plánovitou přípravou.

Ve statí o násilném přechodu vodní překážky z chodu není o času „Č“ zmínka a uvádí se, že přechod provádějí postupně předsunuté odřady, předvoje a hlavní síly. Domnívám se, že je účelné používat

pojmu času „Č“ i při organizování a plánování násilného přechodu vodní překážky z chodu.

Pájde však o to, k čemu čas „Č“ stanovit.

Doslova aplikovat čas „Č“ podle násilného přechodu s plánovitou přípravou by znamenalo, že čas „Č“ při násilném přechodu vodní překážky z chodu je okamžik, kdy jednotky prvního sledu odrazí od vlastního břehu. Takové chápání času „Č“ je však spojeno s určitými plánovacími obtížemi, protože

— před jednotkami prvního sledu zpravidla provádějí násilný přechod na některých úsecích předsunuté odřady nebo předvoje,